

Participaziun al portal da cultura dal Grischun: Process e criteris

Versiun: 28-08-2024

1 Situaziun da partenza e finamira da quest document

Quest document inditgescha ils criteris per la participaziun al portal da cultura dal Grischun che vegn sviluppà sco mesira da la prioritad da svilup 5.2 dal program da la regenza 2021-24. I sa tracta d'in portal che serva a la visibilitad e l'utilitad dal patrimoni cultural grischun.

En general pon tut las instituziuns da memoria e tut las conservaturas ed ils conservaturs da la cultura grischuna participar al portal da cultura dal Grischun. Per pudair preschentar sin il portal da cultura objects da collecziun (objects fisics u documents) ed entitads (persunas/instituziuns, eveniments euv.) da l'atgna collecziun ston dentant vegnir ademplids insaquants criteris formals, giuridics e technics. Quests criteris èn gia definids fundamentalmain, la realisaziun concreta vegn fixada cuminaivlamain tranter l'instituziun che furnescha las datas (numnada sutvart furnitur da datas) ed il gestiunari dal portal da cultura, l'uffizi da cultura dal chantun Grischun. En cas che singuls criteris na pon betg vegnir ademplids, sto quai vegnir discutà cun l'uffizi da cultura dal Grischun per chattar cuminaivlamain in'eventuala soluziun.

Sche tut ils criteris èn ademplids, vegn stipulà in contract tranter il furnitur da datas e l'uffizi da cultura.

2 Descripziun dal portal

Il portal da cultura è in portal public, ina pagina d'internet, nua che vegnan publitgads bains culturals da differentas instituziuns culturalas (museums, archives, bibliotecas) e collecziuns dal chantun Grischun en in lieu central, èn qua tras vesaveils e stattan libramain a disposiziun per retschertgas. Ils objects da collecziun, las entitads ed ils digitalisats preschentads sin il portal derivan da collecziuns variadas da differentas instituziuns e da persunas singulas ed èn cumprovads correspondentamain. L'utilisaziun dal portal da cultura è pussaivla en tshintg linguas (tudestg, rumantsch grischun, talian, franzos, englais).

L'uffizi da cultura decida davart la configuraziun dal sistem ed ils champs inditgads.

Ulteriuras caracteristicas e funcziunalitads dal portal da cultura vegnan descrittas pli detagliadamain en il chapitel 5.

3 Process per la furniziun da las datas al portal dals bains culturals

1. Emprim contact dal furnitur da datas cun l'uffizi da cultura
2. Furniziun da datas tras il furnitur da datas

3. Seleccziun cuminaivla dals objects da collecziun / da las entitads ch'èn da publitgar sco era dals formats da datoteca (metadatas e digitalisats) per la surdada
4. Stipulaziun dal contract per la participaziun al portal da cultura
5. Elavuraziun da las metadatas e dals digitalisats tras l'uffizi da cultura per l'integraziun en il portal da cultura
6. Examinaziun da las unitads da datas e conferma da la publicaziun tras il furnitur da datas en in document separat
7. Publicaziun sin il portal da cultura
8. Intermediaziun da las datas ad ulteriuras plattafurmas culturalas, sche quai è giavischè.

Tut tenor il cas po quest process vegnir adattà.

4 Criteris da participaziun

4.1 Connex cun l'istorgia e cultura dal chantun Grischun

La participaziun al portal da cultura è pussaivla tant per instituziuns culturalas sco era per persunas singulas, sche ils objects da collecziun / entitads stattan en connex cun l'istorgia e la cultura dal chantun Grischun.

L'uffizi da cultura fa la coordinaziun e decida davart la recepziun e l'exclusiun d'instituziuns culturalas. Il furnitur da datas e l'uffizi da cultura decidan cuminaivlamain, tge objects da collecziun / entitads che vegnan preschentads sin il portal da cultura dal Grischun.

4.2 Elavuraziun da las datas

Per pudair participar al portal da cultura ston las metadatas ed ils digitalisats vegnir mess a disposiziun a l'uffizi da cultura en furma electronica.

Las metadatas duain vegnir furnidas per datoteca Excel. Per las instituziuns e las persunas singulas che n'han anc nagin sistem d'endataziun po vegnir utilisà il program d'inventarisaziun oikos, offrì da l'uffizi da cultura (vesair chapitel 7.1 Program d'inventarisaziun oikos) ch'è collià via ina interfatscha cun il portal da cultura.

Insaquantas indicaziuns / insaquants champs èn obligatorics (vesair chapitel 7.2 per ulteriurs detagls). I sa tracta da:

- Numer d'inventari / signatura / numer d'identificaziun
- Furnitur(a) da datas
- Titel / denominaziun
- Tip da medias
- Dataziun
- Dretgs d'utilisaziun ovra/object
- Titular(a) dals dretgs ovra/object
- Dretgs d'utilisaziun digitalisat
- Titular(a) dals dretgs digitalisat
- Ulteriura utilisaziun

Per ina meglra retschertga (facilitad da chattar) e qua tras per dapli visibilitad dals objects da collecziun / da las entitads èsi d'avantatg d'inditgar uschè bleras metadatas sco pussaivel.

Ils digitalisats ston vegnir furnids separadamain e ston esser registrads en la datoteca Excel en ina colonna correspondentia (champ) cun la denominaziun da la datoteca dal digitalisat. En cas ch'i vegn utilisà oikos per l'endataziun da las datas e la transmissiun al portal da cultura, ston ins render disponibel manualmain ils digitalisats che duain vegnir publitgads. Per mintga unitad da datas pon vegnir publitgads plirs digitalisats sin il portal da cultura. Ils digitalisats pon vegnir furnids en ils suandants formats: JPEG, TIFF, MP3, MP4, PDF.

Igl è chausa dal furnitur da datas, sch'el vul unicamain publitgar metadatas u era ils digitalisats respectivs. Per garantir ina vasta visibilitad dals bains culturals grischuns e per pudair metter a disposiziun las datas era per in'ulteriura utilisaziun tras la perscrutaziun e furnaziun sco era per l'intermediaziun, giavischa l'uffizi da cultura ch'i vegnian mussads era digitalisats. Tar l'indicaziun dals digitalisats sin il portal da cultura na dastgan dentant vegnir fatgas naginas cuntra-venziuns giuridicas. Il furnitur da datas ha da far ordavant ils scleriments giuridics colliads cun la visualisaziun.

Il furnitur da datas po furnir a l'uffizi da cultura datas curregidas e cumplettadas dad objects da collecziun / entitads gia publitgadas.

4.3 Observanza dals dretgs da la personalitad e dals dretgs d'autur

Sin il portal dastgan unicamain vegnir preschentads metadatas e digitalisats, per ils quals èn vegnids sclerids ils dretgs da la personalitad ed ils dretgs d'autur. Sut ils dretgs da la personalitad chapeschan ins la libertad persunala d'in uman e la protecziun da tala. Quai vul dir ch'i na dastgan vegnir publitgads naginas infurmaziuns e digitalisats che violeschan questa libertad (p. ex. publicaziun d'ina fotografia d'ina persuna viventa senza ses consentiment). Il dretg d'autur sa referescha sin ils objects da collecziun / las entitads e lur digitalisats; las metadatas sezzas n'èn betg suttamessas al dretg d'autur.

Il furnitur da datas sto far sez ils scleriments giuridics e garantir che las metadatas ed ils digitalisats dastgan vegnir publitgads sin il portal da cultura. Quai signifitga che il furnitur da datas sto procurar las approvaziuns necessarias dal titular/da la titulara dals dretgs u sto laschar transferir ils dretgs sin sia persuna. Cas cuntrari na pon las entitads / ils digitalisats dals objects da collecziun pertutgads betg vegnir preschentads sin il portal da cultura. Ulteriuras indicaziun dat il document «Mussavia per sclerir ils dretgs d'autur»¹.

Tar mintga object da collecziun / mintga entitad e mintga digitalisat sto vegnir inditgà il dretg d'utilisaziun che communitgescha cleramain a la visitadra / al visitader dal portal da cultura, co ch'ella/el dastga far adiever dal digitalisat da l'object. Ils dretgs d'utilisaziun vegnan mantegnids en cas da transmissiun lubida da las datas ad ulteriuras plattafurmas culturalas e vegnan publitgads là en furma eguala.

En cas da basegn cusseglià l'uffizi da cultura il furnitur da datas davart il scleriment dals dretgs.

Il furnitur da datas po era preschentar sin il portal da cultura objects da collecziun / entitads senza digitalisat, unicamain cun metadatas. En quest cas na ston ins sclerir nagins dretgs.

¹ Vesair https://portacultura.gr.ch/media/documents/LeitfadenRechte_RM.pdf

5 Funcziunalitads dal portal dals bains culturals

5.1 Structura dal portal

- Pagina da partenza/pagina principala
 - La pagina da partenza è la pagina principala dal portal e dispona dad in slot da retschertga, en il qual las utilisadras/ils utilisaders dal portal pon endatar noziuns a bainplaschair.
 - Ina charta permetta ina tschertga geografica dals bains culturals. Edifizis e lieus da chat vegnan era inditgads sin la charta.
 - Digitalisats che vegnan preschentads dal furnitur da datas pon cumparair a moda elavurada en pli gronda resoluziun en uschenunadas vitrinas e pon vegnir utilisads da l'uffizi da cultura per l'intermediaziun sin paginas tematicas curatadas sin il portal da cultura.
- Glista dals resultats
 - Suenter ina tschertga vegnan preschentadas sco resultat las datas cun insaquantas metadatas tschernidas da l'uffizi da cultura e cun in'illustraziun da prevista.
 - Ils resultats pon per exempel vegnir filtrads tenor il furnitur da datas (instituziun).
- Pagina da detagl
 - L'object da collecziun / l'entitad vegn mussà sin la pagina da detagl cun las metadatas cumplexsivas, ordinadas en blocs. Là è er inditgads cleramain il lieu u il furnitur da datas. Via in champ specific è la pagina da detagl colliada cun il link da la pagina da l'instituziun dal furnitur da datas sin il portal. Sch'il furnitur da datas ha in'atgna plattafurma online per la preschentaziun da sia collecziun, vegn la colliaziun cun il link sin il portal da cultura fatga tar l'unitad da datas respectiva, sch'il link dal furnitur da datas vegn furnì en las metadatas.
 - Sch'igl è vegnì furnì in digitalisat, vegn quel er inditgà qua. Il digitalisat vegn mussà en in Viewer IIIF, quai che pussibilitescha l'engrondiment (zoom) d'ina illustraziun u la retschertga entaifer in text digitalisà (sche quel cumpiglia OCR). Models 3D pon unicamain vegnir recepids era sin il portal da cultura via ina publicaziun preliminarà sin la plattafurma Sketchfab². Il portal da cultura integrescha il Viewer da Sketchfab e na mussa ils models 3D betg via il Viewer IIIF. Ils drets d'utilisaziun vegnan inditgads per mintga digitalisat.
- Pagina da l'instituziun
 - Mintga furnitur da datas survegn ina pagina, sin la quala vegn publicada sia preschentaziun curta cun las datas da contact e las uras d'avertura. Illustraziuns da l'instituziun cumpletteschan il purtret. Questa pagina cumpiglia las unitads da datas e las digitalisats dal furnitur da datas u in link tar la glista dals resultats da quest'instituziun. Il furnitur da datas ha da communitgar a l'uffizi da cultura, sche indicaziuns davart il furnitur da datas sin il portal da cultura n'èn betg actualas.
- Diversas ulteriuras paginas cumpletteschan la plattafurma (impressum, protecziun da las datas, Davart il portal euv.).

² Vesair <https://sketchfab.com/>

5.2 Telechargiar las datas

Tut las metadatas d'in'unitad da datas pon vegnir telechargiadas sco PDF tras mintga utilisadra/utilisader. Plinavant po mintga utilisadra/utilisader telechargiar da princip individualmain tut ils digitalisats ch'èn publicgads cun ina licenza da Creative Commons u sco domena publica.

6 Glossari

Furnitur da datas

Instituziun culturala u persuna singula che transmitta a l'uffizi da cultura las datas per la publicaziun sin il portal da cultura.

Collecziun

Objects e/u documents d'ina instituziun/d'in furnitur da datas. Ina collecziun po vegnir preschenta cumlessivamain u parzialmain sin il portal dals bains da cultura. En quest document chapeschan ins sco collecziun er infurmaziuns davart personas, edifizis, lieus da chat euv. (entitads) en ina instituziun.

Object da collecziun

Singuls objects fisics or da la collecziun èn objects da collecziun. Quai na pertutga betg unicamain objects fisics tridimensiunals, mabain er objects plats sco documents.

Entitad

Cun quai èn manegiadas descripziuns da personas, instituziuns, eveniments, edifizis, lieus da chat euv.

Metadatas

Datas structuradas che descrivan l'object da collecziun fisic / l'entitad. Via las metadatas po l'object da collecziun / l'entitad vegnir identifitgà e retschertgà.

Las metadatas cumlessivas davart in object da collecziun / in'entitad furman l'unitad da datas.

Unitad da datas

Gruppa da metadatas d'in object da collecziun / ina entitad.

Unitads da datas vegnan per il solit registradas en in program electronic. L'unitad da datas po era vegnir numnada endataziun.

Digitalisat

Object digital che represchenta l'object fisic descrit / l'entitad. Il digitalisat po esser ina illustraziun digitala, ina datoteca video, ina datoteca audio, ina datoteca da text u in model 3D.

Datas

Tut las infurmaziuns digitalas davart in object da collecziun / in'entitad (metadatas e digitalisats).

7 Aggiunta

7.1 Program d'inventarisaziun oikos

Il program d'inventarisaziun oikos è medemamain vegnì sviluppà en il rom da la prioritad da svilup 5.2 dal program da la regenza 2021-2024 per offrir in sistem simpel per inventarisar objects da collecziun.

Via ina interfatscha pon las datas or da oikos vegnir furnidas directamain al portal da cultura.

Il program d'inventarisaziun oikos vegn offrì gratuitamain fin la fin dal 2024. A partir dal 2025 vegn il program miss a disposiziun cunter ina taxa commensurada.

Per ulteriuras infurmaziun davart oikos e per in access da test pon ins prender si contact cun l'uffizi da cultura.

7.2 Champs obligatorics dal portal da cultura

Per la publicaziun sin il portal da cultura èn obligatorics ils suandants champs. En la datoteca d'origin na ston ils champs betg esser numnads identicamain, ma ins duess chattar mintgamai in equivalent, per ch'ins possa mappar ed integrar las datas:

- **Numer d'inventari/signatura/numer d'identificaziun**

Numer che vegn attribuì a l'object da collecziun / l'entitad, da maniera ch'el è cleramain identifitgabel. Quest numer, en cumbinaziun cun in'abreviaziun per il furnitur da datas, è necessari per far la colliaziun tranter l'object da collecziun / l'entitad e l'unitad da datas sin il portal da cultura.

- **Furnitur/a da datas**

Num da l'instituziun u da la persuna che surdat las datas a l'uffizi da cultura per la publicaziun.

- **Titel / denominaziun**

Indicaziun dal titel u d'ina denominaziun da l'object da collecziun / l'entitad.

- **Tip da medias**

Indicaziun d'ina definiziun detagliada dal gener da l'object / da l'entitad. Quest champ è surtut impurtant per filtrar ils resultats sin il portal da cultura. I sa tracta d'ina glista serrada da noziuns. Quest'indicaziun vegn il pli savens cumplettada tras las collavuraturas/ils collavuratur dal portal da cultura durant l'elavuraziun da las datas per la publicaziun.

Las noziuns pussaivlas èn:

- Audio
- Illustraziun
- Object
- Text
- Video / film

Ins po er inditgar pliras noziuns per unitad da datas.

- **Dataziun**

Indicaziun da la data u da l'interval, durant il qual l'object da collecziun / l'entitad è vegnì stgaffi u ha gi lieu.

- **Titulara/titular dals dretgs ovra / object³**

³ Ils champs titular(a) dals dretgs, dretgs d'utilisaziun ed ulteriura utilisaziun vegnan descrits specificamain en il document «Mussavia per sclerir ils dretgs d'autur».

Num da la persuna u instituziun che posseda ils dretgs d'autur vi da l'object da collecziun / l'entitad.

- **Dretgs d'utilisaziun ovra / object**

Indicaziuns davart il dretg d'utilisaziun da l'object da collecziun / l'entitad (betg dal digitalisat). Quest'indicaziun cumpiglia l'instituziun da l'autura/autur, da sias descendentas/ses descendents/sias represchentantas/ses represchentants u d'ina societad d'exploaziun.

Per che l'indicaziun dals dretgs concernent ils dretgs d'utilisaziun saja clera per tuts, vegn la cundiziun numnada cun noziuns derasadas internaziunalmain. L'indicaziun dals dretgs sto esser tschernida cun il titular dals dretgs e na po betg vegnir determinada libramain da l'instituziun. I duai vegnir utilisà in renviament als dretgs or da la suandanta glista:

- Copyright
- CC 0
- CC BY
- CC BY NC
- CC BY ND
- CC BY SA
- CC BY NC SA
- Domena publica (Public Domain)

- **Titular/a dals dretgs digitalisat**

Num da la persuna u instituziun che posseda ils dretgs d'autur dal digitalisat.

- **Dretgs d'utilisaziun digitalisat**

Indicaziuns davart la pussaivladad d'ina utilisaziun dal digitalisat tras terzas personas.

L'instituziun survegn quest'indicaziun da l'autura/autur dal digitalisat (p. ex. fotografias), da sias descendentas/ses descendents/sias represchentantas/ses represchentants u d'ina societad d'exploaziun.

Per che l'indicaziun dals dretgs concernent ils dretgs d'utilisaziun saja clera per tuts, vegn la cundiziun numnada cun noziuns derasadas internaziunalmain. L'indicaziun dals dretgs sto esser tschernida cun il titular dals dretgs e na po betg vegnir determinada libramain da l'instituziun. I duai vegnir utilisà in renviament als dretgs or da la suandanta glista:

- Copyright
- CC 0
- CC BY
- CC BY NC
- CC BY ND
- CC BY SA
- CC BY NC SA

- Domena publica (Public Domain)

- **Ulteriura utilisaziun**

Indicaziun dal renviament al dretg che resulta da las indicaziuns davart il dretg d'utilisaziun da l'object da collecziun / da l'entitad e dal dretg d'utilisaziun dal digitalisat. Il dretg duai esser registrà cun ina indicaziun dal dretg generalmain enconuschenta, uschè che las pussaivladads d'utilisaziun en cas d'ina ulteriura utilisaziun da l'object da collecziun / da l'entitad resp. da ses digitalisats èn cleras per ina utilisadra/in utilisader. I pon unica-main vegnir utilisads renviaments als dretgs or da la glista fixada:

- Copyright
- CC 0
- CC BY
- CC BY NC
- CC BY ND
- CC BY SA
- CC BY NC SA
- Domena publica (Public Domain)

Sin il portal da cultura vegn ad exister in filter per pudair filtrar tenor quest criteri.

Tut ils digitalisats ch'èn domenas publicas u che portan ina licenza da Creative Commons che figurescha sin la glista dastgan vegnir transmessa, telechargiadas u cundividas. Digitalisats cun ina remartga da copyright dastgan unicamaing vegnir consultads sin il portal da cultura e na pon betg vegnir utilisads senza ulteriurs scleriments, cun excepziun da l'adiever privat. Tar quests digitalisats na vegnan betg offertas las funcziunalitads corre-spondentas per telechargiar e cundivider.

Sin giavisch po vegnir furnì il model da datas complessiv.